

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้มาอยู่ร่วมกัน มีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้กับครอบครัวและสังคมที่มนุษย์ เป็นสมาชิก มนุษย์ซึ่ง เป็นสมาชิก ในสังคมจึงมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า แต่การที่สังคมจะ เจริญก้าวหน้าไปได้มากนักน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของมนุษย์ในสังคมนั้น เป็นสำคัญ ทรัพยากรมนุษย์จึงพบว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของชุมชน (สวัสดี ทรัพย์จำนง 2525 : 76) อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอดีตที่ผ่านมาได้คำนึงถึง เฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นสำคัญเพียงประการ เดียวโดยมิได้คำนึงถึง การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ผลของการพัฒนาจึงยัง เกิดขึ้นเฉพาะบางแห่ง ทำให้ประชากรของประเทศ โดยเฉพาะประชากรในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลยังขาดคุณภาพและมีความแตกต่างจากประชากร ในเมือง อย่างมากทั้งในด้านสติปัญญา ความเป็นอยู่ตลอดจนคุณภาพของร่างกาย ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยประชากรที่มีคุณภาพ และอนามัยที่ดี มีความรู้ความสามารถเป็นส่วนสำคัญ (สุเมธ คันติเวชกุล 2530 :16) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพของคนนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และเป็นที่ยอมรับของมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม ประเทศไทย เป็นประเทศซึ่งนับได้ว่ามีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ดีมากที่สุดประเทศหนึ่ง ฉะนั้นหากเราได้พัฒนาคนของเราให้มีคุณภาพความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของประเทศก็ย่อมเกิดขึ้น

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้มีแนวความคิดเรื่องการเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิต (Quality of Life) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นเป้าหมายสูงสุดของอารยประเทศทุกประเทศ เพราะหากปราศจากพลเมืองที่มีคุณภาพแล้วแม้ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่สามารถทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นประโยชน์ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศได้ (อุ้นดา นพคุณ

2526 : 1-2) ดังนั้นรัฐบาลจึงได้เริ่มดำเนินการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาโดยกำหนดเป็นแผนระยะ 5 ปี เพื่อให้เป็นกรอบนำในการ ระดมและจัดสรรทรัพยากร เศรษฐกิจ การเงิน กำลังคน และระบบงานของรัฐเพื่อพัฒนา ประเทศยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2528 : 55) แต่ผลจากการพัฒนาและความเจริญที่ผ่านมาใน 5 แผน คือ แผนพัฒนา 1-5 ได้เกิดขึ้นเฉพาะ บางบริเวณ หรือในพื้นที่บางส่วนของประเทศเท่านั้น การแก้ไขปัญหาในเขตชนบทยากจนมีแนวโน้ม ต่ำขึ้น ดังจะเห็นได้จากใน 3 ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 อำเภอและกิ่งอำเภอที่มีความยากจน หนาแน่นมีจำนวนลดลงจาก 268 อำเภอ เหลือประมาณ 197 อำเภอ หรือลดลงร้อยละ 31 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 2) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชาชนในประเทศอีกจำนวนหนึ่งยังมิได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่ผ่านมา ยังมีความเป็นอยู่ ที่ลำบาก มีฐานะยากจนอยู่อย่างเห็นได้ชัดเพราะขาดคุณภาพทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย สติปัญญา และความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งถ้าหากปล่อยให้สภาพเช่นนี้มีอยู่ต่อไปก็ย่อมเป็นการ บ่อนทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศได้อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2527 : 4) จึงได้กำหนดแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาโดยการนำเอาความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs) มาใช้เป็นเครื่องมือในการดึงให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นแนวทางในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมสำหรับประเทศไทย ทั้งนี้เพราะความจำเป็นพื้นฐานจะเป็นกรอบในการช่วย กำหนดความคิดให้ประชาชนได้ค้นหาและตระหนักในปัญหา และความต้องการของตนเองว่ามี ความประสงค์ที่จะต้องการปรับปรุง หรือต้องการอะไรอีกบ้าง อีกทั้งได้เป็นผู้ร่วม เสนอความคิด ในการปรับปรุง และมีบทบาทในการตัดสินใจ ดังนั้นการนำเอาความจำเป็นพื้นฐานมาใช้จะเป็นสิ่ง สรุปลการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและในทำนองเดียวกันก็จะทำให้ลักษณะของการพัฒนาคุณภาพชีวิต แจ่มชัดขึ้นอีกด้วย

นอกจากนั้น ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2527 : 1) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนา คุณภาพชีวิตว่าการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตตาม เจตนาและ เป้าประสงค์นั้นย่อมต้องอาศัย ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งก็คือ "การศึกษา" ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับชีวิตของบุคคล

และชาติบ้านเมืองอย่างแน่นแฟ้น จนเป็นที่ยอมรับโดยปราศจากข้อโต้แย้งว่า นอกจากปัจจัย 4 ประการ ซึ่งเคยเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์มาแต่เดิม การศึกษากลายเป็นปัจจัยสำคัญ ประการที่ 5 ซึ่งช่วยพัฒนาชีวิตให้มีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับความต้องการ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลามิใช่ปล่อยให้ไปคาบธรรมเนียมชาติ หรือด้วยการลองผิดลองถูกตามยถากรรม เช่นเดียวกับ ลูนดา นพคุณ (2526 : 10) ได้ให้ความเห็นว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นจะต้อง เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนมีคุณลักษณะของการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ทั้งนี้เพราะความเชื่อพื้นฐานของความคิดเรื่อง "การคิดเป็น" นั้น มีทัศนะว่าคนที่คิดเป็นจะสามารถปรับปรุงตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เข้ากันได้อย่างผสมกลมกลืน เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคในทุก ๆ เรื่องได้ การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นนั้นจึงเปรียบเสมือน เป็นอุปกรณ์ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ กองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อค์ส่าเนา : 1) ได้กล่าวว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและ เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากร เป็นอย่างมาก จึงได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการศึกษามากเป็นอันดับสูงสุดของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของรัฐในระยะที่ผ่านมายังมีได้กระจายไปอย่างทั่วถึง หากได้จัดขึ้นในบางบริเวณ และได้จัดให้กับประชากรบางกลุ่ม เท่านั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2525 : 2) จึงมุ่งปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมให้ดีขึ้น และได้เน้นถึงสภาพปัญหาและประชากรในด้านต่าง ๆ อันเป็นจุดอ่อนที่ต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพประชากรในด้านการมีความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพอนามัยมีจิตใจที่เหมาะสม และด้วยเจตนาที่มุ่งจะให้การพัฒนาเป็นไปอย่างทั่วถึงในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้จึงได้มีการกำหนดกลุ่มประชากร เป้าหมายโดยเฉพาะประชากรที่มีปัญหาที่จำเป็นต้องเร่งบริการ เพื่อพัฒนาอย่างรีบด่วน เช่นประชากรในแหล่งเสื่อมโทรม ประชากรที่อยู่ห่างไกล ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ตลอดจนผู้ลี้ภัย และกลุ่มผู้มีปัญหาอื่น ๆ ต่อจากนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) รัฐก็ได้มีนโยบายอย่างเด่นชัดในการมุ่งที่จะพัฒนาชนบทอย่างค่อเนื่อง เพื่อต้องการส่งเสริมให้มีการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ

การกระจายรายได้ การบริการสังคม และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในชนบท โดยการปรับปรุง
กลไกการบริหารงานพัฒนาชนบทให้มีการหมั่นกำส้งกันทุกฝ่าย เป็นระบบครบวงจรยิ่งขึ้น
และเพิ่มเติมในสิ่งใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแก้ปัญหาในชนบท
(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 10-11) ด้วยเหตุ
ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสำรวจคุณภาพชีวิต และความต้องการทางการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อย โดยเลือกศึกษาชาวส่วย เขมร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัด
ศรีสะเกษ

ชาวส่วยซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของ
จังหวัดศรีสะเกษ มีหลักฐานเชื่อได้ว่าชาวส่วยอพยพมาจากเมืองอัตปือ แสนแป ประเทศลาว
และได้มาตั้งรกรากอยู่ ณ บริเวณป่าเชิงเขาตงรัก ซึ่งดินแดนดังกล่าวนี้เป็นดินแดนที่พวกขอม
หรือเขมรโบราณ (KHMER) มีอิทธิพลครอบคลุมน้อยก่อนแล้ว นอกจากพวกส่วยแล้วก็ยังมีพวก
เยออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานด้วยเช่นเดียวกัน ในปัจจุบันนี้จะมีชาวส่วยที่พูดภาษาส่วยอยู่จำนวน
ไม่น้อยในท้องที่อำเภอมืองศรีสะเกษ อำเภอบุรินทร์ อำเภอยะหา อำเภอบางแก้ว
อำเภอรามัน อำเภอยะหา และกิ่งอำเภอรันบุรี และยังมีชาวส่วยที่พูดภาษาเขมรในท้องที่
ที่ติดกับชายแดนประเทศกัมพูชา (เขมร) คืออำเภอกันทรลักษ์ อำเภอบุรินทร์ อำเภอยะหา
(จิตร ภูมิศักดิ์ 2524 : 432) ด้วยเหตุที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชา (เขมร)
ได้พูดภาษาเขมรเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน และมีขนบธรรมเนียมตามประเพณีแบบเขมรเป็น
ส่วนใหญ่ จึงเรียกชาวส่วยพวกนี้ว่า "เขมรส่วย" นอกจากนี้ชาวส่วยยังได้รับอิทธิพลทาง
วัฒนธรรมจากชาวไทยอีสานอีกด้วย เนื่องจากวัฒนธรรมเขมรและไทยอีสาน เป็นวัฒนธรรมที่สูงกว่า
ชาวส่วย จึงทำให้มีอิทธิพลต่อชาวส่วยโดยเฉพาะวัฒนธรรมเขมรได้ถ่ายทอดให้ชนชาวส่วย
หลายอย่าง เช่น พิธีกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งมักจะเป็นไปตามแบบลัทธิพราหมณ์
และเมื่ออาณาเขตทางแถบอีสานได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของไทยแล้ว ชาวส่วยจึงยึดถือพุทธศาสนา
ตามแบบชาวไทย แต่ความเชื่อเก่า ๆ ตลอดจนพิธีตามลัทธิพราหมณ์ก็ยังมีปฏิบัติกันอยู่ (รุจิพันธ์
ดองกา 2512 : 6)

ในด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น จุฬพันธ์ คอองกา (2512 : 6) ได้กล่าวว่าชาวส่วยมักจะอยู่รวมกัน เป็นกลุ่มห่างไกลจากชุมชนที่เจริญ บางหมู่บ้านอยู่ไกลจากตัวเมืองมากจนกระทั่งขาดการติดต่อกับชนถิ่นอื่น สภาพบ้านเรือนมักจะยก เป็น เรือนสูง เพื่อใช้บริเวณใต้ถุนบ้านประกอบกิจการอื่น ๆ เช่น ทอผ้า ผลิตเครื่องจักรสาน หรือเลี้ยงสัตว์ อาชีพของชาวส่วยมักจะคล้ายกัน คือการเกษตรขั้นพื้นฐาน เป็นการเกษตรเพื่อยังชีพ เช่น การปลูกข้าว ข้าวโพด การเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้แรงงาน และใช้เป็นอาหาร

อำเภอกันทรลักษ์ เป็นอำเภอหนึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับกิ่งอำเภอโนนคูณ อำเภอกันทรารมย์ ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเทือกเขาพนมดงรัก เป็น เส้นกั้น เขตแดน ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอขุนหาญ และอำเภอขุนันธ์จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษ์เป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก เพราะมีชายแดนทางด้านทิศใต้ตลอดแนวติดกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย และมีช่องทางที่สามารถใช้สัญจรไปมาติดต่อกันได้ถึง 16 ช่องทาง (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ 2529 : 43)

จากสถิติของสำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2529 รายงานว่าจำนวนประชากรของอำเภอกันทรลักษ์รวมทั้งสิ้น 179,045 คน ในจำนวนนี้เป็นประชากรที่ใช้ภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอีสานถึงร้อยละ 36 ในด้านการปกครองได้แบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 211 หมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจของประชากรค่อนข้างยากจน การติดต่อกับชุมชนเมือง เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก เป็นอำเภอที่อยู่ติดกับบริเวณชายแดน สำหรับอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 จะประกอบอาชีพการเกษตรได้แก่การทำไร่ข้าวโพด ทำนา ปลูกถั่ว กระเทียม หอมแดง ปอแก้ว และมันสำปะหลัง ซึ่งอาชีพดังกล่าวจำเป็นต้องใช้แรงงานจากบุตรหลานในครอบครัวเป็นหลักใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ได้แก่ กระบือ โค เพื่อใช้งาน และเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก เช่น สุกร เป็ด ไก่ เพื่อบริโภคและไว้จำหน่าย เพื่อเพิ่มรายได้ ในด้านอุตสาหกรรมก็มีโรงงานสำหรับย่อยหิน โรงสีข้าว โรงงานแม่พิมพ์สำปะหลัง ส่วนอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนก็ได้แก่ การทอผ้าฝ้าย ผ้าไหม งานจักสานต่าง ๆ เพื่อใช้ในครัวเรือน และนำออกจำหน่าย (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ 2529 : 45-46)

ในด้านการคมนาคมนั้น ในบริเวณอำเภอแก่งทรสังข์จะเป็นถนนลาดยางตลอด นอกจากถนนที่ใช้สัญจรไปมาระหว่างอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นถนนชนบท สำหรับการสาธารณสุขโรคนี้มีการขยายเขตจำหน่ายไฟฟ้าไปทุกตำบลแต่ไม่ครบทุกหมู่บ้าน การประปาที่มีการให้บริการประปาในเขตสุขภาพ สำหรับการรักษาความสงบและความปลอดภัยนั้นมีสถานีตำรวจภูธรอำเภอ 1 แห่ง สถานีตำรวจภูธรตำบล 4 แห่ง คดีอุกฉกรรจ์ในอำเภอแก่งทรสังข์ได้แก่ คดีฆ่าคนตาย และคดีปล้นทรัพย์ นอกจากนี้อำเภอแก่งทรสังข์ยังได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์อำนวยการและประสานงานรักษาความมั่นคงภายในอำเภอ (ศอภ. รมน.อ) เนื่องจากมีการแทรกซึมบ่อนทำลายของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) จำนวนถึง 52 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ 2529 : 46)

ในด้านการศึกษา อำเภอแก่งทรสังข์มีโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 125 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง ซึ่งในด้านการจัดการศึกษานั้น จากรายงานการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2525 ของอำเภอแก่งทรสังข์ได้สรุปจากตารางวิเคราะห์เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 51-60)

1. ห้องเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียนยังมีบริการน้อย ได้แก่ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องธุรการ ห้องประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงาน เป็นต้น
2. อัตราการมาเรียนของนักเรียนของอำเภอต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยของทั้งจังหวัด
3. คุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
4. สัดส่วนจำนวนนักเรียนกับประชากรต่อประชากร อายุ 7-14 ปี ซึ่งเป็นประชากรวัยเรียน เป็นอำเภอที่มีอัตราส่วนต่ำสุด
5. ความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเชื่อว่าถ้านักเรียนมีความสามารถพื้นฐานทางภาษาไทยสูง ก็น่าจะทำให้การเรียนการสอนได้ผลดี ซึ่งอำเภอแก่งทรสังข์มีนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐาน ภาษาไทยเป็นลำดับที่ 4 จากทั้งหมด 5 ลำดับ จำนวน 15 โรงเรียน ซึ่งนับว่าอยู่ในขั้นต่ำ

นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสาร และการสำรวจหมู่บ้านของผู้วิจัย (สำรวจเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2530) พบว่ามีหมู่บ้าน 2 แห่ง ในอำเภอกันทรลักษ์ ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนมีประชากร เป็นชาวส่วยเขมรทั้งหมด และใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน คือหมู่บ้านชำ และหมู่บ้าน แจงแมง ซึ่งมีข้อสังเกตว่า สำหรับหมู่บ้านแจงแมงชาวบ้านจะเรียกบ้านแจงแมงใหญ่ มีจำนวน ประชากรจำนวนมาก และเป็นชาวส่วยเขมรทั้งหมด อีกส่วนหนึ่งชาวบ้านจะเรียกเป็นบ้านแจงแมง น้อย มีประชากรจำนวนน้อย และเป็นชาวไทยอีสาน มีที่ตั้งบ้านเรือนแยกกับบ้านแจงแมงใหญ่ เนื่องจากมีประชากรจำนวนน้อยจึงถูกกำหนดเขตเป็นหมู่บ้านหมู่ที่ 2 ซึ่งขณะนี้กำลังขอแยกเป็น อีกหมู่บ้านหนึ่งไม่รวมกับหมู่บ้านแจงแมงใหญ่ หมู่บ้านทั้ง 2 หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ ตำบลชำ อำเภอ กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีที่ตั้งติดกับบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยทางด้าน เขาพระวิหาร ผู้วิจัยพบว่าสภาพความเป็นอยู่ของทั้งสองหมู่บ้านนี้ค่อนข้างยากจน การตั้งบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของทั้ง 2 หมู่บ้าน แยกต่างหากกับหมู่บ้านชาวไทยอีสาน สภาพบ้านเรือนมักจะยกสูง เพื่อใช้บริเวณใต้ถุนบ้านส่วนหนึ่งทำเป็นคอกเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ ซึ่งทำให้เกิดปรักโคลนตม เป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค และใช้บริเวณใต้ถุนบ้านที่เหลือไว้เป็นที่สำหรับทำจักสานทอผ้า หรือสำหรับ เลี้ยงบุตรหลานในเวลากลางวัน ซึ่งทำให้ได้รับกลิ่นเหม็นและเชื้อโรคจากแมลงต่าง ๆ ที่อยู่ บริเวณปรักโคลนตม หรือเชื้อโรคจากสัตว์เลี้ยงประเภทสุกร เป็ด ไก่ ที่ชาวบ้านเลี้ยงในลักษณะ ที่ปล่อยให้เดินไปหาอาหารกินเองทั่ว ๆ ไป และถ้าจะกล่าวถึงด้านการประกอบอาชีพหลักของ ชาวส่วยเขมร พบว่าอาชีพส่วนใหญ่ คือ การเกษตรซึ่งเป็นการประกอบอาชีพสืบเนื่องกันมาแต่ ครั้งบรรพบุรุษ เช่น การปลูกข้าวโพด การทำนา ซึ่งเพาะปลูกกันอย่างง่าย ๆ ไม่ได้ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่มากนัก ทำให้รายได้จากผลผลิตค่อนข้างต่ำ การทำนานั้นมักจะทำเพื่อให้ได้ผลผลิตไว้ ค้ำรงชีวิตมากกว่าที่จะนำออกจำหน่าย

ในด้านการคมนาคมติดต่อกับตัวอำเภอเมือง ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากถนนจากหมู่บ้าน ออกมายังถนนใหญ่จะเป็นถนนชนบท ซึ่งมีระยะทางประมาณ 11-14 กิโลเมตร ซึ่งจะเป็นปัญหาใน ช่วงฤดูฝน การโดยสารรถยนต์จะมีรถ 2 แถวผ่านไป-มา (ไม่เข้าถึงหมู่บ้าน) ระหว่างอำเภอ กับหมู่บ้านชาวไทยอีสานวันละ 1 เที่ยว ซึ่งชาวส่วยเขมรจะต้องเดินออกมาจากหมู่บ้านเพื่อมาขึ้นรถ ที่บริเวณปากทางประมาณ 2-4 กิโลเมตร (สำรวจเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2530)

นอกจากการสำรวจสภาพหมู่บ้าน เบื้องต้นแล้ว ยังมีข้อมูลของกองวิจัยและประเมินผลของกรมการพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย ที่สำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2529 พบว่าหมู่บ้านแจ่งแมงยังไม่มีไฟฟ้า เข้าถึงหมู่บ้านในด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ การประปา ก็ยังไม่สามารถเข้าไปบริการได้ทั้ง 2 หมู่บ้าน ประชาชนต้องใช้น้ำจากบ่อบาดาลที่ขุดขึ้นเอง สำหรับปัญหาทางด้านสาธารณสุขพบว่าประชากรส่วนใหญ่มักเป็นโรคนี้ว โรคทางเดินอาหาร และโรคพยาธิ นอกจากนั้นยังมีปัญหาในด้านการไม่มีส้วมใช้ ปัญหาในเรื่องการวางแผนครอบครัว และในด้านการให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ของรัฐที่จัดให้ชาวส่วยเขมรยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร (กองวิจัยและประเมินผลข้อมูล กชช. 2 ค. สำรวจเมื่อธันวาคม 2529)

จากการสัมภาษณ์ นายทุน เทียนเพชร (สัมภาษณ์เมื่อ 8 มีนาคม 2531) พบว่าชาวส่วยเขมรในบริเวณดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับต่ำ เช่น การรักษาโรค ซึ่งนิยมหมอพื้นบ้าน หรือใช้วิธีทางไสยศาสตร์อยู่ ในเรื่องสิ่งเสียดคิดพบว่าชาวบ้าน ยังนิยมลอบบุรี (ใบยาสูบพื้นบ้าน) ตั้งแต่อายุยังน้อย และขาดความรู้ในเรื่องโภชนาการ เป็นต้น

สำหรับสถานศึกษาพบว่า มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งนี้ จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านชำ ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีนักเรียนเป็นชาวส่วยเขมร เกือบทั้งหมด โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งนี้ จำนวนนักเรียนมีมากถึง 377 คน มีครูทั้งหมด 20 คน (สำรวจเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2530)

ส่วนปัญหาในด้านการศึกษานักเรียนนั้น พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ยากจนขาดความกระตือรือร้น ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องการใช้แรงงานของบุตรหลานในการประกอบอาชีพ จึงทำให้เด็กนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับ มีสถิติการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา น้อยมาก และอีกปัญหาหนึ่งที่โรงเรียนประสบก็คือ เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำมาก ซึ่งมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาอื่นต่ำไปด้วย (สัมภาษณ์นายบุญตา แก้วงามสอง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านชำ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2530)

จากข้อมูลสภาพความเป็นอยู่และการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งนี้เป็นกรณีเฉพาะ โดยผู้วิจัยจะศึกษาคุณภาพชีวิตและความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร ตลอดจนมุ่งศึกษาความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ปีการศึกษา 2530 ของโรงเรียนบ้านชำ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมพัฒนาชุมชนที่จะพัฒนาปรับปรุง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการที่จะปรับปรุงการบริหาร และการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมรในบ้านชำ และบ้านแจงแมง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีชาวส่วย เขมรที่ตั้งบ้าน เรือนอยู่ในหมู่บ้านชำ และบ้านแจงแมง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. การสำรวจคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร จะศึกษาโดยใช้กรอบพื้นฐานความจำเป็น ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ และนำมาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัย ซึ่งจะศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย
 - 2.2 องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญา
 - 2.3 องค์ประกอบพื้นฐานทางด้าน เศรษฐกิจ
 - 2.4 องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม
 - 2.5 องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรม

3. การศึกษาความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความคิดเห็นของชาวส่วยเขมร จะศึกษาความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน

4. การศึกษาความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

5. การสำรวจคุณภาพชีวิตและความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วยเขมรครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเข้าทำการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน 2531

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาวะความเป็นอยู่ของบุคคลที่สนองความต้องการพื้นฐาน 5 ด้าน เพื่อการมีชีวิตที่มีคุณภาพอันได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกาย สติปัญญา เศรษฐกิจ สังคม และคุณธรรม

องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านร่างกายได้แก่ปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสติปัญญาได้แก่ระดับการศึกษาของบุคคลในครอบครัว ความคิดเห็นในเรื่องการศึกษาที่บุคคลในครอบครัวได้รับ การนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ รายได้ หนี้สิน การลงทุน การจำหน่ายผลผลิต ความต้องการแรงงานในการประกอบอาชีพ การได้รับการอนุเคราะห์พันธุ์พืช สัตว์ และนุ้ยจากทางราชการ การใช้ความรู้และเทคโนโลยี การประกอบอาชีพ

องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านสังคม ได้แก่ความพอใจในการอาศัยอยู่ในชุมชน การร่วมกิจกรรมกับบุคคลต่างชุมชน และภายในชุมชน การเข้าเป็นสมาชิกต่าง ๆ ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

องค์ประกอบพื้นฐานทางด้านคุณธรรมได้แก่ศาสนาที่นับถือ ความศรัทธาในศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติ และคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์ สุจริต การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการละเว้นอบายมุขต่าง ๆ

ความต้องการ หมายถึงสภาพที่บุคคล ในชุมชนประสงค์จะให้ เป็น

การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึงกระบวนการทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตให้ดีขึ้น

ชาวส่วย เขมร หมายถึงชาวส่วย เขมรที่มีถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในบ้านชำ และบ้านแจงแมง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ครู หมายถึงครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้บริหาร หมายถึงอาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวส่วย เขมรจะ เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด และระดับอำเภอที่จะพัฒนาปรับปรุง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวส่วย เขมร จะ เป็นประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงการบริหาร และการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น